

a) Cimri kelimesi sözlükte, “hasis, parasını hiçbir şekilde harcamak istemeyen, nekes, eli sıkı ve pinti” gibi anlamlara gelmekte olup Farsçadan Türkçemize geçmiş bir kelimedir.[1] Kur’ân ve Sünnet’te, genellikle “buhl” ve “şuh” kelimeleriyle ifade edilmektedir.[2] Cimrilik yapan kişiye “bahîl” denir. Bahîl; malı elinde tutmaktan zevk alır, verse de istenilince verir. Cimrilğin zıttı ise cömertliktir. Cömert kişi, istenilmeden verir ve vermekten de zevk alır. b) Cimrilik terim olarak, “harcanması gereken malı sarf etmekten kaçınmak, para ve malı çok sevdiğinden dolayı, başkasına bir şey vermekten çekinmek” şeklinde tarif edilmektedir. Gazâlî’ye göre, Allah’ın verdiği malı, yaratılış gayesi için harcamaktan kaçınarak elde tutmak cimrilik; yaratılış gayesinin dışında kullanmak israf; yaratılış gayesine uygun olarak harcamak da cömertliktir.[3] 2. Kur’ân’da Cimrilik Kavramı Kur’ân’da cimrilikle ilgili olarak üç ayette “buhl” kelimesi dokuz ayette de bu kökten türetilmiş fiiller kullanılmıştır.[4] Yine üç ayette “şuh”, bir ayette de cimrilik anlamında “eşihha” kelimesi zikredilmiştir. Ayrıca cimrilik anlamında Kur’ân’da bazı ayetlerde “katr ve men” kelimelerinin de kullanıldığını görmeekteyiz. “Katûr” kelimesi, Türkçede “hasis, eli sıkı, yahut çok cimri” anlamlarına gelmektedir. Kur’ân’da, kişinin elindeki şeyleri çar-çur etmesi demek olan israfın zıddı olarak kullanılmıştır. “Men” kelimesi ise, bir ayette, “yemneûne” şeklinde fiil kipinde, bir ayette “menû’” şeklinde, iki ayette de “mennâ’” şeklinde mübalağalı ism-i fail olarak kullanılmıştır.[5] Kur’ân’da Hakk’ı inkâr eden kâfirlerin durumları anlatılırken genellikle;

اَلَّذينَ
هُمْ
يُرَاؤُنَ (6)
وَيَمْنَعُونَ
الْمَاعُونَ
 “Onlar, gösteriş yaparlar ve hayra mani olurlar.”[6] Yani onlar, son derece cimri oldukları gibi başkalarının yapacağı hayra da engel olurlar denilmektedir. Şimdi burada ayetler ışığında cimrilik kavramını incelemek istiyoruz: -Cimrilik, mal ve parayı biriktirip infak etmemektir. Kur’ân’da cimrilik, Allah’ın insana verdiği mal ve parayı biriktirip, Allah’ın emrettiği şekilde infak etmemek anlamında kullanılmaktadır:

وَيْلٌ
لِكُلِّ
هُمَزَةٍ
لُمَزَةٍ (1)
اَلَّذى
جَمَعَ
مَالًا
وَعَدَّدَهُ
 “Arkadan çekştirmeyi, yüze karşı eğlenmeyi ve başkalarını ayıplamayı

ve servet biriktirip onu saymayı âdet edinenlere yazıklar olsun.”[7];

 َالَّذينَيَكْنِزُونَالذَّهَبَوَالْفِضَّةَوَلَايُنْفِقُونَهَافىسَبيلِاللّهِفَبَشِّرْهُمْبِعَذَابٍاَليمٍ “Altın ve gümüşü yığıp da onları Allah yolunda harcamayanlara hemen acıklı bir azabı müjdele.” [8] Kur’ân’ın temel esaslarından biri, adalettir. Para, altın ve gümüş, toplanıp yığılmak için değil, topluma dağılıp iş gömek içindir. Bu değerler toplumda dolaşırsa faydalı olur. Eğer mallar belli ellerde birikirse birkaç kişi istifade eder, toplumun büyük bir kesimi aç ve fakir kalır. Bu ise Allah’ın adaletine aykırıdır. Herkesin, Allah’ın yarattığı nimetlerde hakkı vardır. İnsanda bulunan cimrilik hastalığı ise, elde bulunan nimetleri muhtaçlara sarf etmeyi engellemektedir. - İnsan cimridir. اِنَّالْاِنْسَانَخُلِقَهَلُوعًا (19) اِذَامَسَّهُالشَّرُّجَزُوعًا (20) وَاِذَامَسَّهُالْخَيْرُمَنُوعًا “Gerçekten insan cimri olarak yaratılmıştır. Başı derde düştü mü sızlanır durur. Ama servet sahibi olunca da pinti kesilir.”[9]; وَاُحْضِرَتِالْاَنْفُسُالشُّحَّ “Nefisler cimriliğe eğilimli yaratılmıştır. (İnsanın mayasında cimrilik vardır.)”[10] Yüce Allah, bu ayetlerde cimrilik duygusunun insanın yaratılışından gelen bir duygu olduğunu belirtmekte ve insanın mayasındaki bu duygunun kendisi tarafından yerleştirildiğini söylemektedir. Ancak bu duyguyu insanın faydalı yerlerde kullanması gerekir. Şayet bu duygu insanın fiillerine hâkim olursa o durumda insanı iyiliklerden alıkoymaya sebep olur.[11] Cimrilik, imtihan için ve değişik hikmetler için konulmuş, onunla mücadele ile insan terakki eder. İslâm dini ikinci bir tabiat kazanmak için gelmiştir. - Şeytan fakirlikle korkutarak insanı cimriliğe iter. اَلشَّيْطَانُيَعِدُكُمُالْفَقْرَوَيَاْمُرُكِ

15;#1605;#1618;
#1576;#1616;#1575;#1604;#1618;#1601;#1614;#1581;#1618;#1588;#1614;#1575;#1569;#1616; #1608;#1614;#1575;#1604;#1604;#1617;#1607;#1615;
#1610;#1614;#1593;#1616;#1583;#1615;#1603;#1615;#1605;#1618;
#1605;#1614;#1594;#1618;#1601;#1616;#1585;#1614;#1577;#1611;
#1605;#1616;#1606;#1618;#1607;#1615;
#1608;#1614;#1601;#1614;#1590;#1618;#1604;#1611;#1575;
#1608;#1614;#1575;#1604;#1604;#1617;#1607;#1615;
#1608;#1614;#1575;#1587;#1616;#1593;#1612;
#1593;#1614;#1604;#1610;#1605;#1612; “Şeytan sizi fakir olacaksınız diye korkutur, (fakir olursunuz diyerek sadaka vermenize engel olur.) sizi cimriliğe ve çirkin şeylere teşvik eder. Allah ise kendi katından bir af ve lütuf vaad eder. Allah’ın ihsanı geniştir, her şeyi hakkıyla bilir.” [12] Maldan verilen zekât ve sadaka malı eksiltmez, bereketlendirir. Çuünkü sadaka, malın manevî pisliklerini temizler, onu helâl ve temiz yapar. Allah’ın rahmetinden ümidini kesmiş olan o karamsar iblis, hayırlı işlere karşı gizlice veya açıkça ümitsizlik telkin eder, yanlış ve aldatıcı fikirler ve duygular saçarak insanı cimriliğe ve hasislığa sevk eder. Malı fenalığa, fuhşiyata, anlamsız şeylere, isyana harcamayı teşvik eder. Allah ise, verilen sadakalarla ahirette günahları bağışlamayı, dünyada da yapılan harcamaların yerine kat kat kârlar, dünya ve ahirette ecirler ve sevaplar ihsan ederek sonsuz mutluluğu güvence altına alıyor.[13] - Cimri, malının kendisini ölümsüz kılacağını sanmaktadır.
#1610;#1614;#1581;#1618;#1587;#1614;#1576;#1615;
#1575;#1614;#1606;#1617;#1614;
#1605;#1614;#1575;#1604;#1614;#1607;#1615;
#1575;#1614;#1582;#1618;#1604;#1614;#1583;#1614;#1607;#1615;
 “O, malının kendisini ebedi yaşatacağını sanır.”[14] İnsan, mal sevgisiyle büyük bir hırs içinde mal toplayıp biriktirmeye çalışır. Ayrıca biriktirdiği malın, kendisine her şeyi yapma gücü vereceğini zanneder. Böylece ölümün kendisine gelmeyeceğini ve mal varlığından dolayı ebediyen hayatta kalacağını zannetmekte, ölümden sonrasını hiç düşünmemektedir. Hâlübuki mal, mülk ve servet hepsi geçicidir. Ecel gelip de ruhu bedeninden çıktığı zaman büyük bir hırsla biriktirdiği malı ve serveti geride kalacak, şayet bu mal ve serveti Allah yolunda infak etmemişse kendisini cehennemde azap çekmekten kurtaramayacaktır. - Cimrilik, nefsin bencil bir tutkusudur. Bu tutku insanı Allah yolunda infak etmekten alıkoyar ve insanın arınmasını engeller. Bu duygu, insanın sahip olduğu değerleri, Allah yolunda infak etmekten alıkoyar. Böylece insan, nefsinde bulunan bu bencil duyguyu/cimriliği yenemezse, nefsinin arındırması da mümkün olamaz. Çuünkü gerçek kurtuluş insanın nefsinin kötü arzulardan temizlemesiyle mümkündür.[15] Şu ayet, insanın nefsindeki bu bencil duyguyu çok çarpıcı bir şekilde ifade etmektedir: #1602;#1615;#1604;#1618;
#1604;#1614;#1608;#1618;
#1575;#1614;#1606;#1618;#1578;#1615;#1605;#1618;
#1578;#1614;#1605;#1618;#1604;#1616;#1603;#1615;#1608;#1606;#1614;
#1582;#1614;#1586;#1614;#1575;#1574;#1616;#1606;#1614;
#1585;#1614;#1581;#1618;#1605;#1614;#1577;#1616;
#1585;#1614;#1576;#1617;#1609; #1575;#1616;#1584;#1611;#1575;
#1604;#1614;#1575;#1614;#1605;#1618;#1587;#1614;#1603;#1618;#1578;#1615;#1605;#1618; #1582;#1614;#1588;#1618;#1610;#1614;#1577;#1614;#

الْفاِنفَاقِ
16;وَكَانَ
الْاِنْسَانُ
15;قَتُورًا “De ki,
Rabbimin rahmet hazinelerine siz sahip olsaydınız tükenir korkusuyla yine de cimrilik
ederdiniz. Hakikaten insan çok cimridir.”[16] &lütfttiği imkânları
Allah’n emrettiği Şekilde sarf etmek ve malın zekâtını ve sadakasını vermek cimrilik
değildir. Malının zekâtını ve sadakasını vermeyen kişi cimridir. - Nefsinin bencil tutkularından
korunan, mutluluğu ve başarıyı elde eder. İnsan hayra ve iyiliğe ancak Allah’n kendisine
verdiği nimetlerden cömertçe harcamakla kavuşabilir. Nitekim Yüce Allah,
لَنْ
تَنَالُوا
الْبِرَّ
حَتّى
تُنْفِقُوا
مِمَّا
تُحِبُّونَ
وَمَا
تُنْفِقُوا
مِنْشَىْءٍ
فَاِنَّ
اللّهَبِه
عَليمٌ “Sevdiğiniz mallarınızdan Allah
yolunda harcamadıkça fazilet mertebesine ulaşamazsınız. Bununla beraber her ne infak
ederseniz, Allah mutlaka onu bilir.”[17] buyurmaktadır. Sürekli almak isteyip,
hiçbir zaman vermek istemeyen tamahkâr cimriden bir hayır beklenemez. Nefsinin
bencil tutkularından korunabilmiş olan kimse, hayrın önündeki bu engeli aşmış ve
hayra doğru koşar adımla giderek, mal varlığından bol bol vermeye başlamış olur. İşte
gerçek manasıyla kurtuluş da buna denir.[18] - Mürsquo;minler cimrilik yapmaz.
Kur’ân’n çeşitli yerlerinde mürsquo;minlerin özellikleri
anlatılmaktadır. İşte Kur’ân’da açıklanan mürsquo;minlerin
özelliklerinden biri de onların cimrilik etmemeleri ve harcadıkları zaman orta yolu takip
etmeleridir. Bu husus Furkan sûresi 67. ayette şöyle belirtilmektedir:
وَالَّذينَ
اِذَا
اَنْفَقُوا
لَمْ
يُسْرِفُوا
وَلَمْ
يَقْتُرُوا
وَكَانَ
بَيْنَذلِكَ
قَوَامًا “Onlar ki harcadıkları
zaman, ne israf ederler, ne de cimrilik ederler; (harcamaları) bu ikisinin arasında dengeli
olur.”[19] Kâmil manada mürsquo;minler cimri olmamalıdır. - Cimriler ve
cimriliği tavsiye edenler için azap vardır. Yüce Allah, insanları bu cimrilik hastalığından
kurtarmak için onları çeşitli ayetlerde farklı üsluplarla sürekli
uyarmaktadır. اَلَّذينَ

[illegible]

هُوَ شَرٌّ
لَهُمْ
سَيُطَوَّقُونَ
مَابَخِلُوا
بِه يَوْمَ
الْقِيمَةِ
وَلِلّهِ
ميرَاثُ
السَّموَاتِ
وَالْاَرْضِ
وَاللّهُ
بِمَا
تَعْمَلُونَ
خَبيرٌ “Allah’ın kereminden kendilerine verdiklerini (infakta) cimrilik edenler, sanmasınlar ki o, kendileri için hayırlıdır; tersine bu onlar için pek fenadır. Cimrilik ettikleri şeyler, kıyamet gününde boyunlarına dolanacaktır.”[22] ayette Yüce Allah, eksileceği korkusuyla mallarını Allah yolunda infak etmeyip cimrilik yapanları yermekte ve bu yaptıklarının kendileri için hayır olduğunu sananların yanlış düşümlüklerini bu davranışlarının kendileri için iyi olmadığını belirtmektedir. Allah yolunda harcamayıp da biriktirdikleri malları, kıyamet gününde ateş şeklinde onların boyunlarına geçirilecektir. İşte Yüce Allah, bu müthiş azap tehdidiyle onları cimrilikten vaz geçmeye davet etmektedir. Gerçekten insanoğlu bu dünyaya hiçbir şeye sahip olmayarak gelir. Allah fazl u keremiyle onlara mal mülk vererek, onları zenginleştirir. Nihayet Allah kendi ihsanından verdiği malları infak etmelerini isteyince, Allah’ın onlara yapmış olduğu ihsanı hatırlamadıkları gibi, malların gerçek sahibi olduklarını da iddia ederek ve cimrilik yaparak infaktan geri dururlar. Hâlbuki sadece mal değil, Allah’ın bizlere bahşetmiş olduğu kabiliyet, istidat ve ilim gibi bütün nimetleri Allah yolunda infak etmek gerekir. Mallarından zekât ve sadaka verdiklerinde eksileceğini zannederler ve mallarını infak etmeyerek, biriktirmenin kendileri için hayırlı olduğunu düşünürler. Hâlbuki böyle yapmaları onlar için şerdir. Bir gün gelecek bu dünyadan göecekler ve biriktirdikleri mallar da geride kalacaktır. Mülkün gerçek sahibi Yüce Allah’tır. İnsan, kıyamet gününde yalnız Allah rızası için infak ettiklerini kendi yanında bulur. Kendisine asıl fayda verecek de odur.[23] 3. Cimriliğin Akıbeti Aslında Yüce Allah&rsquo'ın, insan fitratına koymuş olduğu duygular, bizatihi kötü değildir. Bunların yanlış olarak kullanılması kötüdür. Cimrilik duygusu sadece dünya hayatı için mal biriktirme hırsı ile Allah&rsquo'ın vermiş olduğu nimetleri başkalarına vermeme, böylece sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya engel olmak şeklinde kötüye kullanılırsa yanlıştır. Nitekim israfı yasaklayan İslâm, cimriliği de şiddetle yasaklamaktadır. Yüce Allah, اَلَّذينَ
يَبْخَلُونَ
وَيَاْمُرُونَ النَّاسَ
بِالْبُخْلِ
وَيَكْتُمُونَ مَا اتيهُمُ

اللّهُ مِنْ
فَضْلِه
وَاَعْتَدْنَا
لِلْكَافِرينَ عَذَابًا
مُهينًا “”Onlar hem cimrilik yapar, hem de insanlara cimriliği tavsiye ederler. Allah“”ın l“”tfundan kendilerine verdiği (mal, ilim gibi) Şeyleri de gizlerler. Biz, o nank“”rlere al“”cedil;altıcı bir azap hazırlamışızdır.“”[24] buyurur. Cimriler, Cenab-ı Allah“”ın c“”mert“”cedil;e l“”tfettiği nimetlerin, yalnızca kendilerine verildiğini zannederek, onlarda yoksulların da hakkının olduğunu kabul etmezler. Mal ve servetin bir imtihan aracı olduğunu bilmeyenler, başkalarına da cimriliği tavsiye ederler. Nitekim bu husus ayette Ő“”yle ifade edilmektedir:
قُلْ لَوْ
اَنْتُمْ
تَمْلِكُونَ
خَزَائِنَ
رَحْمَةِ
رَبّى اِذًا
لَاَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ“”
الْاِنْفَاقِ وَكَانَ
الْاِنْسَانُ قَتُورًا “”De ki: Eğer Rabbimin rahmet hazinelerine sahip olsaydınız, o zamanda harcanıp biter korkusuyla cimri davranırdınız. İnsan “”ok cimridir.“”[25] İŞte mallarından fakir fukaranın da hakkını verebilenler, mutluluğa kavuşmuş benliklerdir. Allah“”ın l“”tufları her insana farklıdır. İnsan kendisine l“”tfedilen nimetler adına “”zek“”acirc;tı, bir emanet“”cedil;i ve tev“”icirc; memuru gibi yerine getirmelidir.“” Allah Resul“” (s.a.s.) ise;
قَالَ
رَسُولُ
اللّهِ: ،
وَاتَّقُوا
الشُّحَّ
فإنَّ
الشُّحَّ
أهْلَكَ مَنْ
كَانَ
قَبْلَكُمْ،
حَمَلَهُمْ
عَلى أنْ
سَفَكُوا
دِمَاءَهُمْ
وَاسْتَحَلُّوا
مَحَارِمَهُمْ “”Cimrilikten sakının, “”cedil;“”nk“”cedil; cimrilik sizden

öncekileri helâk etmiş, onları birbirlerinin kanlarını dökmeye, haramı helâl görmeye yönlendirmiştir...” [26] buyurmaktadır. Efendimiz (s.a.s.) bir defasında ashabına: أَ أخْبِرُكُمْبِأهْلِ النَّارِ؟ “Size cehennem ehlini haber vereyim mi?” buyurdular. Ashab, “Evet ya Rasulallah!” dedi. Hz. Peygamber: كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرِ “Kaba, cimri ve kibirli kimselerdir.” [27] buyurdu. Cimrilik, cehennem azabına götören yollardan biridir. Dolayısıyla inanan insanlar cimrilikten şiddetle sakınmalıdırlar. 4. Cimriliğin Sebepleri Cimriliğe sebep olan etkenleri iki başlık altında toplamamız mümkündür: a) Aşırı mal sevgisi ve mal biriktirme hırsı: İnsanın olumsuz yönlerinden biri olan cimriliğin sebeplerinden en başta geleni, aşırı mal sevgisi ve mal biriktirme hırsıdır. Çünkü insanoğlunun fitratında mal sevgisi ve mal biriktirme hırsı vardır. Onun için sürekli bu dünya için çalışır, mal mülk biriktirir. Nitekim ayetlerde: وَاِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَديدٌ “Gerçekten insanın mal sevgisi pek şiddetlidir.” [28] denilmek suretiyle insanın bu yönüne işaret edilmektedir. Bu ayette de ifade edildiği gibi insanoğlunun gönünde mal sevgisi ve mal biriktirme hırsı o kadar çoktur ki, insan, daima hep kendi nefsinin düşünür, başkalarını ise ya çok az düşünür ya da hiç düşünmez. Yeryüzündeki bütün mallara sahip olsa, hatta Allah’n rahmet hazineleri kendisinin olsa bile, yine de azalır korkusuyla tam bir şekilde infak etmekten çekinir. Dar gönünde, eline cimrilik zincirlerini vuracak sebepler oluşur. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s.) de: قال رسول اللّه: لَوْ كانَ بْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ مَالٍ بْتَغى إلَيْهِمَا ثَالِثاً، وََ يَمْ‘ُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إَّ التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللّهُ عَلى مَنْ تَابَ “İnsanoğlunun iki vadi dolusu malı olsa, üçüncü vadiyi de ister. Onun gözünü ancak toprak doldurur. Tövbe edenin tövbesini

Allah kabul eder.”[\[29\]](#) buyurarak insanoğlunun mala olan sevgisini ve hırsını güzel bir şekilde ifade etmekte ve bu sevgi ve hırsın ancak ölümle son bulacağını belirtmektedir. İslâm, insana güzel ve ikna edici usullerle mala olan aşırı sevgisinin kendisini felakete sürükleyeceğini izah eder. İnsan malın akıbetini düşünürse, cömertliğin kendisi için daha hayırlı olduğunu anlar. Aslında insanın bu dünyada yiyerek tükettiği, giyerek eskittiği ve Allah yolunda harcayıp da ahireti için biriktirdiğinden başka bir malı yoktur. İnsanın mirasçlarına bırakacağı mal için bütün gayretini sarfetmesi, bu uğurda Rabbinin gazabına uğraması gerçekten hayret vericidir. Resulullah (s.a.s.) bu gerçeği şöyle açıklamıştır: Hz. Peygamber bir gün: قال رسولُاللّهِ:أَيُّكُمْمَالُوَارِثِهِأحَبُّإلَيْهِمِنْمَالِهِ؟قَالُوايَارسُولَاللّهِ:مَامِنَّاأحَدٌإَّمَالُهُمَاأحَبُّإلَيْهِمِنْمَالِوَارِثِهِ،قَالَ:فإنَّمَالَهُقَدَّمَ،وَمَالُوَارِثِهِأخَّرَ "Hanginiz, vârisinin malını kendi malından daha çok sever?" diye sordu. Cemaat: "Ey Allah'ın Resûlü, içimizde, herkes kendi malını vârisinin malından daha çok sever" dediler. Bunun üzerine: "Öyleyse şunu bilin: Kişinin gerçek malı hayatında gönderdiği'dir. Geriye koyduğu da vârislerinin malıdır.” [\[30\]](#)buyurdu. b) Tul-i emel ve çocukların geleceği düşüncesi: İnsanoğlunun fitratında ebediyen yaşama duygusu vardır. Ancak insanoğlu fanidir. Bu dünyada ebediyen yaşaması mümkün olmadığına göre bu duygusunu çocuk sahibi olmak suretiyle kendinden sonra gelecek nesli vasıtasıyla sağlamaya çalışır. Tenasülün hikmetlerinden birisi budur. Çocuk sahibi olan ana babalar, çocuklarının geçimini ve istikbalini sağlamak düşüncesiyle mal biriktirip mallarını harcamaktan çekinirler. Böylece cimrilik yaparlar. Kişinin Allah’n kendisine vermiş olduğu mal mülkü harcamayıp da cimrilik yapması, kendi lehine olan bu nimetleri aleyhine dönüştürmesi demektir. Havle binti Hâkim anlatıyor: “Resulullah (sav) bir gün torunlarından birini kucaklayarak şöyle dedi: “Sizler, kendilerinden dolayı cimrilik, korkaklık ve cehalet yapılanlarsınız. Sizler Allah’n insana verdiği güzel nimetlerdensiniz.”[\[31\]](#) Kimin

¸ocukları onun korkak, cimri ve gafil olmasına sebep olursa, üphesiz ki, o hüsrandadır. Kim de, her şeyden ünce Rabbi ve kullarının hukukuna riayet ederse kurtulmuştur. Aslında aileî hakları yerine getirmek ve mal stok etmek i¸in cimrilikte bulunmak, fakirliği ünlemediği gibi zenginliği de garantilemez. Müslümanın geride bırakacağı nesli korumak i¸in onların ihtiya¸larını karşılamayı düşünmesi güzel bir şeydir. Nitekim genelde insan, sonradan meydana gelecek sıkıntı ve darlıklara karşı koyabilmek i¸in ¸ocuklarına mal bırakmaya ¸alışır. Aslında bu, iyi bir niyettir. Hadiste üyle ifade edilmiştir: “Vârislerini zengin bir halde terk etmen, onları insanlara avu¸ a¸acak kadar fakir bir durumda terk etmenden daha hayırlıdır.”[32] Fakat kişinin, ¸ocuklarının geleceğini garantiye alması ve onları rahat i¸inde bırakması, din ve ahlâkından tavizler vermek suretiyle olmamalıdır. İnsanın, cimrilikte bulunarak nefsini, mürüvvetini ve Allah’ın rızasını feda etmek suretiyle kendinden sonrakilere mal bırakması ¸ok akıllıca olmasa gerektir. İslâm, kişinin mal ve ¸ocuklarını diğer nimetler gibi imtihan vesilesi kabul eder. İnsan, tembellik güsterip yapılması gereken vecibe ve fedakârılıklardan geri durursa, bu nimetler onun i¸in belâ olurlar ve hatta en azılı düşman kesilirler. İslâm, insanlara ünce kendi nefislerine, sonra ailelerine, sonra akrabalarına, en sonda da diğer insanlara iyilikte bulunmalarını emretmiştir. Kişinin nefsinde iyilikte bulunması; ihtiya¸larını helâlden gidermesi, kendini haramdan alıkoyması, cemiyette kendisini kü¸ ük düşürecek hallerden ve müslümanın izzetine yakışmayan duruma düşürücü fakirlikten korumasıdır. Bu ise ancak, i¸inde zulüm ve israfın bulunmadığı vasat bir hayat bi¸imiyle olur. Müslüman, kendisini meşru hedefine ulaştıracak malı elinde bulundurabilir. Bunu bulamadığı takdirde fakir sayılır. 5. Cimriliğin Zararları İslâm dininde cümertlik üvülürken, cimrilik de yerilmiştir. Cimrilikten son derece sakınmak gerekir. Zira ünceki milletlerin helâk olma sebeplerinden biri de cimriliktir. Nitekim hadiste de ifade edildiği gibi cimrilik onları kan dükmeye ve helâli haram saymaya sevk etmiştir. قالرسولُاللّه:خَصْلَتَانَِلاَتَجْتَمِعاَنِفيمُؤْمِنٍ:الْبُخْلُ،وَسُوءُالخُلْقِ “İki haslet vardır ki, bunlar m’minde toplanmaz. Bunlar, cimrilik ve kütü ahlâktır.”[33] Bu huy, pek ¸ok fenalıkların kaynağı durumunda olan bencillığe benzetilebilir. Nitekim bencil insan, maddî manevî her imkânı kendi kaprislerini tatmine sarf ederek pek ¸ok insanî ilişkiyi bozar. Sosyal bağları koparır. Mesela, sıra-i rahimi, yakınlarla ilgiyi, hediyeleşmeyi, ihtiya¸ sahiplerine yardım etmeyi engeller. Cimrilik insanın mutsuzluğuna sebep olur. Cimri insanı, halk kınar, onun insanlar yanında saygınlığı kalmaz. Kısacası cimrilik her türlü hayra engel olan bir hastalıktır. Çünkü hayır, her hangi bir şekilde Allah’ın verdiği nimetleri muhta¸lara cümert¸e, bol bol vermekle elde edilir. Cimrilik ise, insanı Allah yolunda kendisine verilen nimetleri sarf etmekten alıkoyar. Cimriliğin hem ferde hem de topluma bir¸ok zararı vardır. Cimrilik, malı hapsederek ne sahibinin faydalanmasını mümkün kılar, ne de sahibinin mensup olduğu cemiyetin istifade etmesini sağlar. İşte cimrilik, hem sosyal ¸evrede hem de iktisadi sahada büyük sıkıntıların meydana

gelmisine sebep olur. Malını cimrilik edilererek saklanmasında ekonomik krizler doğurur. Ahlî ve cismanî bozulmasına sebep olur. Kalbleri fesada uğrattır. [34] 6. Cimrilikten Kurtulma Yolları İslâmî ilimleri, cimriliği kalbî hastalıklardan biri olarak kabul etmekte ve bu hastalığın ancak ilim ve amel yoluyla tedavi edilebileceğini söylemektedirler. Kulluk, İslâmî emirlerini yaşaya yaşaya ikinci bir fıtrat kazanma işidir. İnsan, cömertlik yapı yapı bundan kurtulur. Rızkın Allah'tan olduğuna inanmak, dua ederek kazanmaktır; kıyâzlı ve yaşlardan itibaren cömertliğe alışmak gerekir. a) İlim Yolu: Cimrilik hastalığından ancak bu hastalığın ahlî, dinî ve sosyal bakımdan zararlarını ve bundan kurtulma yollarını öğrenmek suretiyle kurtulmak mümkündür. Cimriliğin zararını bilen bir insan, cimrilikten sakınır. Meselâ, yılanı ve zararını bilen, yılanla oynar mı? Yılanı koynuna alıp yatar mı? İşte cimriliğin zararını bilen bir kişi bu sorulara olumsuz cevap vermez. b) Amel Yolu: Bu yol ise, insanların dertleriyle ilgilenmek suretiyle olur. Hz. Peygamber (sav) bir hadislerinde; "Minlerin dertleriyle dertlenmeyen bizden değildir." buyurmuştur. Dolayısıyla yaşadığımız toplumda, insanların sosyal durumlarıyla ilgilenmemiz gerekmektedir. Nefsimize zor gelse de toplumumuzdaki fakir ve yardıma muhtaç insanlara yardım etmek zorundayız. Cimrilikten kurtulup kendimizi cömertliğe alıştırsak toplumumuzdaki fakir ve yardıma muhtaç insanların yardımına ulaşabiliriz. Her toplumda hem zenginler hem de fakirler vardır. Bunların birbirlerine, özellikle zenginlerin fakirlere yardım etmeleri gerekir. Zenginler cimri davranır, fakirler de sabırsız olurlarsa, toplumun denge ve dengesi bozulur. Tarihin her döneminde ve çağlarında toplumumuzda zenginlik ve fakirlik gibi, toplumda hırsızlık, kapkaç, atışmalar ve kan davaları başlar. Bu ise bir toplumun helâl kine sebep olur. İnsanlar kan dökmeyi, haramları helâl saymayı meşru görmeye başlarlar. Zenginle fakir arasındaki mesafe azalır, zulüm artar ve her eşit haksızlık toplumda yaygınlaşmaya başlar. Zulmün artması ve yayılması ise, yıkılışa yaklaşıldığının alameti sayılır. O halde cimrilik de zulmün sebeplerinden biridir. Zulmle bir arada zikredilmesinin bir alakaya dayandığını söyleyebiliriz. Bir hadiste cimrilikten kurtulma yolunu sevgili Peygamberimiz şöyle açıklamaktadır: #1576;#1614;#1585;#1616;#1574;#1614;#1605;#1616;#1606;#1614;#1575;#1604;#1588;#1617;#1615;#1581;#1617;#1616;#1605;#1614;#1606;#1618;#1575;#1614;#1583;#1617;#1614;#1609;#1575;#1604;#1586;#1617;#1614;#1603;#1614;#1575;#1577;#1614;#1608;#1614;#1602;#1614;#1585;#1614;#1609;#1575;#1604;#1590;#1617;#1614;#1610;#1618;#1601;#1614;#1608;#1614;#1575;#1614;#1593;#1618;#1591;#1614;#1609;#1601;#1610;#1575;#1604;#1606;#1617;#1614;#1575;#1574;#1616;#1576;#1614;#1577;#1616;#16; "Zekâtı veren, misafire ziyafet eden ve bir felaket anında başkalarına yardımda bulunan cimrilikten kurtulur." #36; "İbn Mâzin de Hz. Ali (r.a.)'nın "Malının zekâtı veren nefsinin cimriliğinden korunmuş olur." dediğini rivayet etmiştir. [37] Nitekim insanda bulunan mal biriktirme hırsının cimriliğe dönüşmesi ile Kur'an ve hadislerde sık sık zekât ve sadaka vermek emredilmektedir. Bu sebepten cimrilik hastalığından kurtulma yollarından biri de; malî durumu yerinde olanların mallarının zekâtı vermeleridir. Gazalî, cimriliğin tedavisi hususunda şunları söylemektedir: "Cimrilik, fakirlikten korkma ve tül-i emelden kurtulmanın arelerinden biri de cimrilerin durumlarını, herkesin onlardan nefret ettiğini düşünmektir. Cimrinin kendisi dahi cimrilerden hoşlanmaz. Cimrileri seven hiç kimse yoktur. Cimri insan bunu düşünmese kendisinin

de diğ er cimriler gibi insanlar tarafından ağır, berbad görüldüğünü, hoşlanılmadığını anlar.”[38] Ayrıca mal edinmenin amacını düşünerek de kalbi cimrilik hastalığından kurtarmak mümkündür. Zira mal, ihtiyacı karşılamak içindir. İhtiyacı kadar malı aldıktan sonra gerisini, ahireti kazanmaya harcamak gerekir. M’ min, basiret nuruyla, ahiret için mal harcamanın, malı elde tutmaktan hayırlı olduğunu anlarsa, yüreğinde malı Allah yolunda harcama arzusu ağır basar.[39] Ölümü çok hatırlamak, mal biriktirmek için çalışan, didinen ve yorulan arkadaşlarının ve akrasının öldüklerini, ölümlerinden sonra mallarının zayi olduğunu düşünmek de insanı cimrilik yapmaktan vazgeçirir. Yüce Allah, kendi sıfatlarıyla bize eksikliklerimizi ve zaafılarımızı nasıl giderebileceğimizi ve nasıl yücelere erişebileceğimizi öğretmekte ilahi ahlâkla vasıflanma istemektedir. Allah’ın güzel isim ve sıfatları vardır. Onlardan biri de cömertliktir. Yani Allah cömerttir, cömert olanı sever. İşte insan Allah’ın bu sıfatını taklit edip cömert olursa, hem Allah’ın çirkin gördüğü cimrilikten kurtulur hem de Allah’ın rızasını kazanır. Nitekim Gazalî, cimrilik hastalığının tedavisinin cimriliğ in zıddı olan cömertlik yapmak yani malı Allah yolunda harcamakla mümkün olabileceğini söylemektedir.[40] Bütün bunların yanında cimrilikten kurtulmak için Allah Resulü (s.a.s.) dua etmeyi tavsiye etmektedir. Bir hadis-i şeriflerinde وَأعُوذُبِكَمِنَالجُبْنِوَالْبُخْلِ، “korkaklıktan ve cimrilikten sana sığınırım.”; başka bir hadiste ise; “Her sabah gökten iki melek inerek, onlardan biri: Allah’ım infak edenin (malını bereketlendirmek suretiyle) arkasını getir.” şeklinde dua ederken, diğ eri de “malı tutup cimrilik edenin malını telef et (malını yok et)” diye bedduada bulunur.”[41] Bu hadis ile Efendimiz (s.a.s.), infak etmek suretiyle nefsin cimriliğ inin kırılmasına teşvik buyurmaktadır. İnsan, fıtratı itibariyle cimri ve aceleci olarak yaratılmıştır. Yani bunlar onun fıtratında vardır. Ayrıca, onda hem kin, nefret ve adavet gibi hususlar, hem de sevgi, muhabbet ve insanlık gibi hasletler vardır. Bütün bu saydıklarımız insanda, iyiye ve kötüye açılan birer koridor hükmündedirler. Bu itibarla da insan, mahiyetindeki kötülüklere açılan kapıları kapamalı ve kötü duygularını ve tutkularını mutlaka dinî düşünce ve dinî duygu ile zabt u rabt altına almalıdır ki, biz buna dindeki ifadesiyle, “fıtrat-ı sâniye–ikinci fıtrat” kazanma diyoruz. İnsan böyle bir fıtratı kazanmalıdır ki, kendisi için mukadder olan kemâlâtı idrak edebilsin. Yani her şey olmaya müsait olan fıtratını, bir şey olmaya, yani m’min olmaya tevcih edebilsin.[42]

[1] Olgun, İbrahim; Dravşan, Cemşit, Türkçe Farsça Sözük, İran 1350, s. 40; Şükün, Ziya, Farsça Türkçe Lügat, (Ferhengi Ziya), M.E.B., İst, 1984, I, 659. [2] Rağıb el-İsfahanî, Müfredat, Beyrut 1992, s. 109; 446; İbn Manzur, Lisane’l-Arab, Beyrut 1990, II, 496; XI, 47. [3] Gazâlî, İhyâu Ulûmiddin, Beyrut, ts., III, 63. [4] Çağrı, Mustafa, “Cimrilik Mad.”, T.D.V.İ. Ans, İst, 1993, VIII, 4. [5] Bkz., Mâucirc;n, 107/6-7; Meâric, 70/21; Kaf, 50/25; Kalem, 68/12. [6] Mâucirc;n, 107/6-7 [7] Hümeze, 104/1-2 [8] Tevbe, 9/34 [9] Mearic, 70/19-21 [10] Nisa, 4/128 [11] Kurtubî, el-Câmiu Liahkami’l-Kur’ân, V, 406. [12] Bakara, 2/268 [13] E.Hamdi Yazır, Hak Dini, Kur’ân Dili, II, 203. [14] Hümeze, 104/3 [15] Bkz., Şems, 91/9. [16] İsrâ, 17/100 [17] Al-i İmran, 3/92 [18] Seyyid Kutub, Fî

